

РОМАНЪТ „ФАТИХ ХАРБИЕ” ИЛИ СЕРИАЛЪТ „ДВЕТЕ ЛИЦА НА ИСТАНБУЛ”

Докт. Семра Ахмед

Институт за балканистика с Център по тракология - БАН, София

s.semi@abv.bg

Резюме: „Фатих – Харбие” е произведение на писателя романист Пеями Сафа, смятан за един от класиците на турската литература. В творчеството си той разглежда актуалните проблеми за модернизацията на турското общество, търсещо своята културна идентичност, лутайки се между Изтока и Запада. Романът символизира борбата между модерните и традиционните схващания, започнала още от периода след Танзимата, ярко изразена след създаването на Републиката, продължаваща и до наши дни. Всичко това е пресъздадено с майсторския аналитизъм на автора през призмата на обърканото от промените младежко съзнание. Твърде логичният и очакван избор на героинята в края на историята е типичен за времето си. Сериалът „Двете лица на Истанбул”, вдъхновен от сюжета на романа, е една съвременна приказка за Пепеляшка, която сякаш вдъхва живот на историята и удовлетворява днешния консуматор на изкуство.

Ключови думи: Република, общество, модернизация, традиции, сблъсък Изток – Запад, роман, сериал.

*The novel **Fatih Harbey** or the series **The two faces of Istanbul***

Semra Ahmed PhD Student

Sofia BAS

Abstract "Fatih - Harbiye" is a work of the writer novelist Peyami Safa, considered to be one of the classics of Turkish literature. In his work, he looks at the present-day problems of the modernization of Turkish society, seeking its cultural identity, wandering between the East and the West. The novel symbolizes the struggle between modern and traditional perceptions that began in the aftermath of the Tanzimat, dominant after the establishment of the Republic, continuing to the present day. All this is depicted with the masterful analyticism of the author through the prism of the youthful mind confused by the changes. The very logical and anticipated choice of the character at the end of the story is typical of his time. "The Two Faces of Istanbul", inspired by the storyline of the novel, is a contemporary tale of Cinderella, which seems to inspire the story with life and satisfies today's consumer of art.

Key words Republic, society, modernization, traditions, East-West collision, novel, series.

Зададен по-разширено, този въпрос би звучал по следния начин: Кое от двете произведения – едното, плод на турската класическа литература („Фатих – Харбие”,

изд. Прометей, 2015, прев. С. Ахмед), а другото - на съвременната филмова индустрия („Двете лица на Истанбул“) – оставя по-дълбоки следи в съзнанието на съвременната публика, обобщена в невъзможния образ на „читателя“, който преди това е бил зрител. Нека го наречем „консуматора“ на изкуство. В случая ще говорим за българската рецепция на една класическа турска литературна творба, „Фатих – Харбие“, която вдъхновява сценария на сериала „Двете лица на Истанбул“ (по сценарий на Хайрийе Ерсюз и режисура на Садула Джелен, 2013). И тъй като българският консуматор първо бе зрител, а после – читател на тази история, ще проследим логически времеви обърнатия зрително-визуален и литературен рецептивен образ на този текст. Тоест, текстовете около романа „Фатих – Харбие“. А в качеството си на първи преводач на този роман на класика Пеями Сафа, авторката на настоящата статия е и в незавидната позиция на двоен интерпретатор. Всъщност троен, защото най-радикалната интерпретация е... художественият превод.

Повечето литературоведи обикновено отхвърлят проблематиката на масовата култура, свързана с гледане и осмисляне на „булевардните“ сюжети на телевизионната мелодрама. Погледът върху тези наивни и прозрачни на вид сюжети обаче често може да ни е от полза и да ни ориентира в съвременната социокултурна, дори политическа обстановка (Борисова, Ахмед 2016: 471). По този повод турският писател, филолог и политик Мурат Белге пише, че всяко лошо нещо на този свят може да ни изненада с нещо добро. Но дали има нещо по-ужасно от комерсиалните телевизионни сериали? Макар да изглежда невероятно, той смята, че тази пародия на изкуство се оказва полезна за самото изкуство (Belge 1998: 466).

Честа практика на турските филмови къщи е да създават сериали по класически произведения от турската литература („Чучулигата“, „Листопад“, „Забранена любов“ и др.). Това е стопроцентова гаранция за висок рейтинг. Такъв е случаят с популярния роман „Фатих – Харбие“, чието заглавие символизира сблъсъка между двете култури – източната и западната. Като преводач на романа от турски на български и носител на кода на оригиналния текст имах задачата максимално коректно да предам на българския читател атмосферата на колебанията и дилемите, пред които е било поставено турското общество в периода след създаване на Републиката, доближавайки се до аналитичния патос и майсторската реторика на автора.

Писателят романист Пеями Сафа (1899 – 1960) е един от класиците на турската литература от първата половина на XX век. Той е роден в Истанбул в интелектуална среда, а баща му е известният поет Исмаил Сафа. Въпреки че още в юношеска възраст е принуден да работи като пощенски служител, той продължава да се образова сам. По-късно е назначен за учител, а до края на живота си работи като журналист и главен редактор на вестник „Последни новини“. Брат му Илхами също пише и двамата започват да издават собствен вечерен вестник, наречен „Двадесети век“. В него писателят публикува анонимно и свои статии. Много от произведенията си Сафа подписва с артистичното име Сервер Беди („Jumbadan Rumbaya“, 1936, „Cingöz Recai“, 1936), съвсем в духа на времето на ранната модерност.

Основни теми в творчеството му са упадъкът на обществения морал („Mahşer”, 1924, „Dokuzuncu Hariciye Koğusu”, 1930), социално психологическите колебания, породени от неизбежното навлизане на модернизацията, заради която Турция е поставена пред дилемата Изток или Запад („Fatih – Harbiye”, 1931), различията между ценностите на поколенията и противоречията на отделните социални слоеве („Biz İnsanlar”, 1939). Сблъсъкът между традиционни и модерни схващания писателят разработва майсторски, с гъвкаво и живо описание на героите, сюжета излага по-скоро чрез психологически анализ, отколкото чрез динамични случки, и затова с основание е смятан за един от първите автори на психологическия роман в Турция. Темата за сблъсъка между източната и западната цивилизация дотолкова го вълнува, че събира изследванията и есетата си, посветени на нея, в книгата си „Синтезът Изток – Запад” (1963), (Бибина 2015: 66).

В романа си „Фатих – Харбие” Пеями Сафа проследява влиянията на западната цивилизация върху взаимоотношенията в турското традиционно общество, зародило се още след Танзимата (това е епохата на турската модернизация и реформация, започнала в края на XIX век) и олицетворява борбата и единството на противоположностите в него. Това са младотурските идеи и идеите за светска, лява и модерна държава и общество, което вопиющо се нуждае от еманципация. В редовете на Сафа разпознаваме Горкиевите нотки на страдание и състрадание към социалните низини, едновременно с това обаче и усещането на консервативна цялост и вяръност към традицията и старината. Сафа, подобно на всички рожби на времето си, е твърде противоречиво явление.

Именно различията в схващанията и неминуемият конфликт, породен между културите на Изтока и Запада, стават причина за раздорите между двамата основни персонажи – Нериман и Шинаси. Двамата състуденти в раздела за народна музика на Истанбулската консерватория имат приятелски взаимоотношения още от деца. Заедно са израснали и учили в училището на истанбулския квартал „Фатих”, където са съседи. В тази част на града източните традиции на обществото не са се променили от векове и най-естественото очакване на съседи и приятели е връзката им да прерасне в женитба.

Младата студентка, свиреща на старинен народен инструмент в Консерваторията, обаче недоволства от своя живот в старомодния квартал Фатих, от традициите на патриархалната среда, в която е израснала, и желае да опознае модерния свят, реално съществуващ на няколко трамвайни спирки от дома ѝ. Този интерес в нея се превръща в обожание на новото и различното и в отвращение от всичко до болка познато и традиционно. Все по-често младата жена си казва: „Отвращавам се от себе си. Кварталът, в който живея, къщата ни, хората, с които се срещам – всичко това ми лази по нервите. Когато минавам по площада на „Фатих”, виждам, че кафенетата там са препълнени с безработни, долнопробни мъже. Ако си малко по-спретнато облечен, се обръщат след теб, за да злословят по твой адрес. Дори не можеш да си вървиш спокойно по пътя... Снощи, вървейки от „Тунел” до „Галатасарай”, наблюдавах магазините. Това ми достави такова удоволствие, сякаш се разхождах в цветна градина. Всяка витрина е като едно цвете. Дори най-обикновените стоки така са украсени, че изглеждат като бижута! И хората там са съвсем други”. (Сафа 2015: 29).

Тя започва да подражава на модерните момичета, които всекидневно среща по улиците на „Бейолу”, и всички съкварталци от „Фатих” забелязват промяната във външния вид и в държанието ѝ. Баща ѝ, господин Фаиз, пенсиониран държавен служител с мизерна пенсия, с когото момичето живее, е до болка свързан с турските традиции и култура. Той обича да свири на *ней* и да чете произведенията на диванските

поети Газали и Фараби, за да черпи вдъхновение от източната философия. Възрастният човек обожава своята дъщеря, която след смъртта на съпругата си е отгледал сам. Единствената му подкрепа и до този момент е домашната помощница Гюлтер, за която думата му е закон. Господин Фаиз също иска дъщеря му вече да се омъжи за Шинаси, който според него е много възпитан и достоен млад човек. Затова ребром поставя въпроса на Нериман, а тя уплашена отговаря, че не е готова за това, и го моли за няколко месеца отсрочка.

Физически момичето продължава да живее в своя квартал, който за нея представлява суровата реалност, но мечтите го отнасят в другия, по-цивилизования. Нериман се е запознала със състудента си от раздела за западна музика, Маджид – типичен представител на съвременния свят, живеещ в един от европейските квартали на мегаполиса. Тя веднага е впечатлена от изисканите маниери и безупречната външност на младежа, които я карат да му се възхищава. Според нея старият ѝ приятел Шинаси е груб и недодялан, затова постепенно и умишлено започва да го отбягва. През цялото време се пита дали го обича, или просто е свикнала с него. Въпреки това героинята не е категорична в решението си да остави своя приятел. Шинаси е наранен от отношението ѝ, разбира, че тя е съблазнена от блясъка на богатството и примамливия свят на забавленията, затова не се отказва да се бори за своята объркана любима, вярвайки, че отново ще я спечели.

Границата между различните цивилизационни признаци авторът ярко очертава и чрез музиката, като противопоставя традиционната „алатурка“ на европейската – „алафранга“. В самата Консерватория също не стихват споровете дали да се премахне напълно „алатурката“, или не. Нериман също се дразни от своя стар уд, който е принудена да мъкне на гърба си, и затова често оставя у дома (Бибина 2015: 69).

Шинаси също учи в Консерваторията и свири на *кеменче* – турски национален инструмент, подобен на гъдулка. Връзката му с родната култура е силна и всичко, свързано с нея, го вълнува. Изгубил баща си още в детските си години, Шинаси силно е привързан към господин Фаиз. Младежът често го посещава и часове наред двамата говорят за класическа турска музика и диванска литература.

Всеки жител на Истанбул знае, че „типично турските“ квартали като „Фатих“, огласяни от призив за молитва, в които живеят само мюсюлмани, са разположени близо до съвременните европейски квартали като „Бейолу“, „Шишли“, „Тунел“ и „Галатасарай“, обитавани предимно от немюсюлмани. За всеки представител на посредствен квартал, както и за Нериман и Фахрие – нейната приятелка, посещението на някое от тези така привлекателни места е равносилно на голяма екскурзия. Разстоянието между двата квартала се изминава с трамвай за не повече от час, но на девойката ѝ се струва, че пътува дълго, колкото до Афганистан, а разликата между двата квартала е като между Кабул и Ню Йорк. (Сафа 2015: 32).

Разбира се, че и тя като всяка друга девойка е свикнала да вижда тези различия, без да се впечатлява, защото същността на Истанбул е изтъкана от контрасти и противоречия, обусловени от неговото географско положение (на два континента – Европа и Азия) и разнородно население (мюсюлмани, християни, юдеи). Единствено пробудилият се напоследък копнеж по един нов свят кара девойката да обръща внимание на всяка подробност и да ѝ се възхищава.

Героинята всъщност непрекъснато се бори със себе си и с противоположните образи, които се проектират в съзнанието ѝ. Обикаля из широките булеварди и замечтано гледа бляскавите витрини, желае да посети модерните виенски салони и нощните клубове на „Бейолу“, а тесните неосветени калдъръмени улички, дървените къщи, забулените жени и миризмата на въглища и пържено в нейния „Фатих“ все повече я отвращават. В съзнанието на героинята ярко се противопоставят образите на

потиснатите жени от познатия ѝ патриархален свят и „другите”, живеещи и забавляващи се по европейски.

Веднъж, разсъждавайки върху тези разлики, Нериман осъзнава „защо хората от Изтока обичат котките, а хората от Запада - кучетата. Ето защо в християнските къщи има кучета, а в мюсюлманските - котки. Защото християните приличат на кучетата, а мюсюлманите - на котките. Котките са лакоми и мързеливи мечтатели, които мразят да правят каквото и да било. Кучетата са жизнени, пъргави и смели. Полезни са за много неща...” Според автора героинята не притежава голяма обща култура и затова по този обикновен начин, чрез прости символи, олицетворяващи Изтока и Запада, успява да си обясни някои сложни неща и да се сдобие с нови идеи. (Сафа 2015: 50).

Тя не се замисля за фалша и липсата на изконни ценности, които неминуемо се крият под бляскавата външност на освободения богаташки живот. Отричайки напълно изостаналия начин на живот в своя квартал, твърдо е решена да бъде част от този така непознат и различен свят, който я привлича силно със своя ослепителен блясък. Най-лесният начин всеки ден да се любува на тази свобода и поне за малко да я усети, е да се метне на трамвая, който тръгва от „Фатих”, минава през „Бейолу” и от „Харбие” се връща обратно. В романа превозното средство, което неуморно изпълнява своя курс между спирките на тези напълно противоположни истанбулски квартали, е многозначен символ на връзката между модерния и застаряващия традиционен живот. Той символизира и възможността за промяна, пред която се е озовала турската култура. Чрез трамвая, свързващ двата свята, авторът ни представя своеобразна машина на времето, с която за по-малко от час героинята се „телепортира” от мрака на остарялото време в сиянието на модерността. Може би това е индикатор за готовността на самия Пеями Сафа за промяна. Всекидневното пътуване на Нериман между двата квартала „Фатих” и „Харбие” символизира пътя, по който Турция е поела - от източното към западното съзнание. Път, изпълнен с колебания и противоречия. Въпреки че тази „Терра инкогнита” примамва да бъде изследвана, героинята не може да реши към кой от двата свята всъщност принадлежи. Като всеки млад човек, жадуващ за свобода, поне за малко девойката иска да избяга от остарелите норми, които я задушават, и да задоволи копнежа си по новото и различното. Защото според нея и тя заслужава да живее по-цивилизовано.

По време на едно от честите си пътувания в трамвая среща своя колега Маджит, който я впечатлява заради европейския си външен вид и обноски. Друг път, с Фахрие решават да влязат в новата и така привлекателна за тях виенска сладкарница „Льобон” в „Бейолу”, която е в пълен контраст с бозаджийниците и халваджийниците на площад „Фатих”. Там момичетата попадат отново на Маджит, който е в компанията на изискана дама. Същия ден той кани Нериман на бала в хотел „Перапалас”. За баловете – тези непознати европейски забавления, които се организират от богатите, само е чувала или гледала по филмите. Изведнъж този бленуван блясък се превръща в реална възможност. Този момент може да се определи като завръзката на романа. Последвалият сюжет се върти около твърдата ѝ решимост да посети събитието въпреки финансовите трудности на баща си. Господин Фаиз се съгласява да пусне дъщеря си и да осигури пари за тоалета ѝ, като тайно се надява да получи от нея съгласие да се омъжи за Шинаси. Доста нехарактерно за източното общество, въпреки патриархалното си възпитание и бедността, бащата уважава желанията на дъщеря си и не прави нищо против волята ѝ, като е готов на всяка цена да изпълни искането ѝ. С тази постъпка на героя Пеями Сафа ни показва, че в загиващия имперски строй човешките ценности все още са запазени. Ценности, които са изгубили своята стойност сред суетата на модерния свят, в което Нериман по-късно се убеждава.

Развръзката в романа идва, след като Нериман посещава дъщерите на заможния си вуйчо в богатия квартал „Шишли“, за да се посъветва с тях относно тоалета си за бала. От непознатата гостенка в дома им чува трогателна история, в която млада рускиня напуска бедния си приятел – музикант, за да се омъжи за богат грък, но се разочарова от фалша и суетата на богатите. Изоставя съпруга си и се връща при бедния музикант, но той не я приема. Тогава рускинята се самоубива. Нериман веднага прави паралел между тази история и своя живот и разбира, че щастието на човек не зависи само от парите и модерния начин на живот, а от постигането на душевен мир. В крайна сметка решава да се откаже от Маджит и да не ходи на бала. Съобщава това на баща си, като се съгласява да се омъжи за Шинаси. Така равновесието в душите на героите се възстановява, защото всички остават в световите, на които всъщност принадлежат. Този финал напълно отговаря на очакванията на турския читател от първата половина на двадесети век, който все още не е готов да приеме различното, защото пътят на Турция към промяната току-що е започнал.

Но дали ние, съвременните читатели, сме удовлетворени от този финал? Дали не ни се иска Нериман да постъпи по-смело и да не се отказва от мечтите си? Аз като читател се питах как ли би постъпила една съвременна Нериман? Може би осъзнавайки, че рискува да загуби съкровени неща, би опитала да остане при Маджит.

Според Белге при наратива, който е възникнал в древността още с устното творчество, каквото са легендите и приказките, винаги е бил важен ефектът на „идентификация с истинския живот“. Поучителните истории в тях обикновено били с очакван от слушателите край. С възникването на романа, представящ личните истории на обикновени хора, а не на светци, финалът става все по-непредвидим. Въпреки това класиците от деветнадесети век (Дикенс), изграждайки сюжетната мрежа от причинно-следствени връзки, се стремят да се придържат към принципа за прилика с реалния живот. Именно поради този факт накрая добрите печелят, а лошите биват наказани. В наши дни обаче „възтържествуването на справедливостта“ е относително. Често в живота добрите биват трагично погубени, а лошите оцеляват без една дракотина. Съдбата на хората не може да бъде начертана или нагласена според сюжета, както става в романите. Писателят се стреми възможно най-много да доближи историята си до реалността, но все пак подрежда събитията така, че те водят до един очакван край. Докато животът е непредвидим и в него събитията не могат да се предвидят и често вземат неочакван обрат. Точно в тази точка романите се различават от истинския живот. Новост в това отношение са именно комерсиалните телевизионни сериали, направени по дадено произведение. Основният сценарий е съобразен със сюжета на романа, но в хода на снимките многократно може да бъде променен в зависимост от конкретните житейски обстоятелства. (Belge 1998: 466).

Сериалът „Fatih - Harbiye“, създаден от турската филмова къща „Koliba“ през 2013 година, е сякаш очаквана от зрителите съвременна приказка за Пепеляшка. Две години по-късно поредицата започва да се излъчва и на българска земя със заглавието „Двете лица на Истанбул“. Както знаем, напоследък в родната медийна и книго-разпространителна практика успехът на един сериал е стопроцентова гаранция за продажбата на книгата, по която е написан сценарият. Обикновено заглавието продава, а също и името на автора, което е неразделна част от рекламата на сериала. (Борисова, Ахмед 2016: 472). Българското заглавие на сериала „Двете лица на Истанбул“ е

декодиран вариант на „Фатих – Харбие”, което е добър комерсиален трик, внасящ яснота по отношение на съдържанието и осигуряващ гледаемост.

Както знаем, турските сериали са интересен рецептивен феномен, провокиращ общочовешката ни чувствителност (което е интересно, като се има предвид, че българската публика е всичко друго, но не и наивно-сентиментална) и флиртуват със социалните ни и *джендър* предразсъдъци. Правят го, като оперират с християнски културни образи, със западни стереотипи на прогреса, демократизацията и глобализацията. Всичко това, фино вплетено в консервативните правила и ислямските ценности. В турските сериали се използват всякакви модерни и постмодерни интертекстуални форми на репрезентация, които оперират с литературни стереотипи, с представите ни, свързани с миналото, с осъвременяването на образи, сюжети, проблематика... (Борисова 2013).

„Двете лица на Истанбул” е поредният съвременен сериал, който пренася романовия сюжет, развиващ се през четиридесетте години на двадесети век, на една съвременна плоскост, използвайки устойчиви парадигми и образни клишета. Действието се развива в наши дни. Героите, за разлика от тези в романа, са информирани млади хора, които боравят със съвременните технологии. Имат мобилни телефони и пътуват до съседните квартали с градски микробуси, а не с трамвай. Пред нас се разкрива картината на една напреднала съвременна Турция, която от една страна е разчупила оковите на източните традиции, но все още се бори с предразсъдъците в по-ниските слоеве на обществото, живеещи в изостаналите квартали.

В Турция телевизионната поредица се определя като много успешна. Ролята на Нериман е поверена на звездата от „Листопад” Неслихан Атагюл, а ролята на Маджит изпълнява актьорът Кадир Доулу, играл в сериала „Малки тайни”. Неслихан изгражда толкова добре образа на Нериман може би защото личният ѝ живот наподобява този на героинята. Красивата актриса от малка желае да стане филмова звезда и някак успява да убеди баща си, който по произход принадлежи към известните с консерватизма си черкези, да одобри смелото решение на дъщеря си. Актрисата изиграва донякъде себе си, а освен това между нея и екранния ѝ партньор Кадир Доулу пламва любов. Днес двамата са семейство в реалния живот. (Дарик 2015).

Тези факти само са допринесли за по-добрата игра на актьорите, а може би и за определянето на финала. Образът на Нериман в сериала е много по-бунтарски. Тя смело и открито заявява пред баща си, че се е оттегчила от този ограничен начин на живот и възприема Шинаси само като приятел. Тя директно обвинява приятеля си от детинство, че е старомоден и деспотичен, защото удря сестра си заради хорски приказки по неин адрес. Нериман силно се възмущава от отношението му към жените и викайки, го пита: „В кой век живееш? Защо винаги единствено женската чест е подлагана под въпрос?”. Тази случка много я отдалечава от Шинаси. До самия край романовият сюжет от екрана е без особени промени, като изключим факта, че действието се развива в съвременна Турция. Екранната интерпретация на произведението умишлено внушава на зрителя готови образи, без да му дава право да

използва фантазията си, както би се случило с читателя. Зрителят обаче получава от мелодраматичната поредица силни емоции на съпреживяване. Всеки търси своята съдба в някой от екранните образи, различа се и научава нови неща.

Сериалът е много по-оптимистичен от романа, защото е като сбъдната мечта за всяка съвременна девойка. Шинаси реагира съвсем цивилизовано, защото разбира, че връзката му с Нериман няма бъдеще, и решава да си даде шанс с дългогодишната си обожателка – колежката от университета, Йозлем. Братовчедката на Нериман – Пелин, живееща в модерен квартал, е ярък отрицателен образ, който в романа липсва. През цялото време тя се опитва с най-коварни интриги да спечели Маджит за себе си и пускайки слухове по адрес на Нериман, да помрачи щастието и на двамата. Създалият се драматизъм държи до последно зрителите в напрежение, но накрая всички си отдъхват. В последния епизод долните намерения на Пелин да раздели влюбените пропадат и Нериман и Маджит се озовават „пред олтара”, където си казват заветното „да”. Така злата братовчедка губи възможността за щастие и доверието на близките си, а Нериман сбъдва своята мечта да е с любимия човек, без да изоставя баща си и леля си (прислужницата Гюлтер от романа тук е нейна леля).

В тази съвременна проекция на класическото произведение кварталите не са толкова контрастни, а границите между бедност и богатство в наши дни се размиват и да преминеш в по-горна прослойка на обществото, вече не е въпрос на нереални мечти, а е въпрос на избор. Разбира се, всичко си има цена, но съвременната жена умее да прецени дали жертвата си заслужава. Всъщност днес чрез иновативност и гъвкавост всеки може да се окаже на едно по-високо социално ниво, а може и да падне на по-ниско. Нериман избира да следва мечтата си докрай. Основната песен, звучаща в началото и в края на всеки епизод, се изпълнява от Мурат Гювенер и се казва „Като Слънцето и Луната” – съвсем в контекста на сюжета. Финалът на сериала е логичен завършек на тази съвременна приказка – Нериман се отказва Шинаси, защото се убеждава, че го обича само като приятел, и се жени за Маджит. По този начин недоволните от избора на героинята читатели на романа имат възможност да си отдъхнат, а зрителите на сериала, четейки романа, да дадат воля на фантазията си. Двете произведения – литературното и филмовото – изцяло се допълват като доставят наслада на сетивата и ума на читателите и зрителите, предоставяйки им пълна свобода в правото на избор между двете.

Библиография:

Борисова, Ахмед 2016: Борисова Евдокия, Ахмед Семра. Ракла с културни кодове. С Русия в сърцето. В. Търново: Фабер. 2016.

Belge 1998: Belge, Murat. Edebiyat üstüne yazılar. Kötü TV Dizilerinin Akla Getirdiği Estetik Bir Boyut. Istanbul: İletişim yayıncılık.1998.

Бибина 2015: Бибина, Йорданка. Места на всекидневието на Балканите. „Фатих – Харбийе”: Символните пространства на града между Изтока и Запада. Шумен: Университетско издателство Епископ К. Преславски. 2015.

Сафа 2014: Сафа, Пеями. Фатих – Харбие. София: Прометей – И. Л.

Борисова 2013: Борисова, Евдокия. Турските телевизионни сериали – времето на жените. 4.03.2013. <https://litenet.bg/publish7/eborisova/turskite-tv-seriali.htm>

Дарик 2015: <https://dariknews.bg/.../syvremenna-prikazka-za-pepelqshka-v-dvete-lica-na-istanbul-11.06> 2015.